

PREU: Com somiar, debades.

Març 2021 - Número 174

EDITORIAL

Sempre avant

Este mes, ara fa un any, fon declarat el **confinament** que nos mantingue tancats en els nostres domicilis durant mes de dos mesos. Eixir als balcons, anar a comprar articulars de primera necessitat, traure als animals de companyia i poc mes eren les úniques activitats que nos permetien respirar fora de casa i trobar-nos ocasionalment en algun veï o familiar perquè se coincidia en algun d'eixos quefers.

Les famílies hagueren de viure aïllades l'incertesa sobre la pandemia, la seu transmissió i les informacions permanentes, que ocupaven hores i espais complets en els mijos de comunicació, sobre els efectes nocius que produïa el malaït virus. Eixe era el pa nostre de cada dia.

La situació després d'un any ha millorat llau-gerament, perquè la medicina, l'investigació i el civisme de gran part del gener humà han aportat solucions per a que la transmissió vírica no cause les mortaldats de la primera ona. Hui, quan quasi hem superada la tercera, nos alerten que aço no s'ha acabat i que hem de ser conseqüents i reorganitzar la nostra vida, especialment tota aquella que feiem vinculada al treball, a l'oci i a les nostres relacions personals i socials..., a pesar de les vacunes.

Pero no hem de caure en el pessimisme puix sempre hi ha motius per a alçar l'ànim. En este sentit es bo recordar que, a pesar de tot, hem seguit avant, també en el nostre quefer valencianista i prova d'això son les **publicacions** que l'últim any han vist la llum: interessants estudis i investigacions i una ampla gamma lliteraria –noveles, poesies, traduccions de classics, etc.– que ajuda a passar les hores fent lletres molt profistes. I no cal dir que les **rets socials** continuen tan actives com sempre, sino mes, sense parar d'estendre el missatge valencianista.

Enguany tampoc hi haurà **Magdalena**, ni **Filles**, ni exteriorisacio de la **Setmana Santa i Pasqua**..., ni provablement tampoc **Fogueres** i tantes i tantes celebracions que fruïem en el carrer, en companyia, entre la gent. Pero la nostra proposta es que no deixem de celebrar totes estes cites de la manera mes original que se nos ocorregua; això si, seguint tots els protocols que marquen les autoritats sanitaries. El **Rogle** –nos perdonaran que nos posem d'exemple– l'any passat preparà una falla domèstica, un **retallable** que encara poden baixar de la nostra web (secció Documents), montar-la i, ¿com no?, cremar-la el dia de **sant**

Josep –per supost, en molt de conte i en totes les mides de seguretat. Al poc d'esta cita en el calendari vindrà la **Pasqua** i, si es pot eixir encara que siga per la contornada, sera una bona ocasió per a recuperar la costum de construir el **cacherulo** (o milocha) i empinar-lo, a l'hora que recordem alguna de les cançons pasqueres tan nostres... mentres botem a la corda. No pergam les tradicions i transmetam-les, en elles van de part dels valors del nostre poble i la nostra idiosincrasia colectiva.

Per supost, no podem concloure el present editorial sense recordar que este mes de març, el dia 7 per a ser mes concrets, es complixen **quaranta anys** des de que es formalisava en un acte en el **Real Monasteri de Santa Maria d'El Puig** l'adhesió a les **Normes Ortografiques** que havia elaborat per a la llengua valenciana la **Seccio de Llengua i Literatura Valencianes** de la llavors Academia de Cultura Valenciana. L'acte fon l'exteriorisacio de tot un moviment de regeneració que trenava en el pancatalanisme idiomàtic representat per les **Bases del 32 o de Castello**, i retorna en bona mida a les fonts, a la codificació que en 1914 elaborà el pare **Lluís Fullana i Mira** per al nostre idioma en el suport dels intelectuals mes prestigiosos del moment, dels escriptors i de l'entitat senyera del valencianisme,

nisme, **Lo Rat Penat** (fundada en 1878), i del **Centre de Cultura Valenciana** (creat en 1915), el qual la primera obra que es propongué fon l'edicio d'una gramatica acort en aquelles normes. Nomes una dictadura, la de **Primo de Rivera**, i l'inopia i sucursalisme de molts "valencianistes" dels anys 30 impediren que triomfara lo que suponía tindre una normativa propria per a una llengua pròpia.

Des del **Rogle** nos sumem a quantes iniciatives realisen unes altres entitats en les que compartim el deure de servir a la **Patria Valenciana**. De moment illustrem est escrit en l'image que ha preparat per a la commemoració la **RACV**, i, per un altre costat, estem en condicions d'anunciar que l'associació **Convencio Valencianista** editarà un dossier especial dedicat a l'efemerides en firmes de prestigi i competents en el tema.

Com diém, el valencianisme no para. La **creativitat**, una de les qualitats mes característiques del poble valencià, nos permet fer front a tots els inconvenients que se nos posen per davant, reinventant-nos, per a continuar avant, **sempre avant**.

LA CITA

Camine espai, pero mai
camine cap arrere.

Abraham Lincoln

SUMARI

- 1 EDITORIAL: **SEMPRE AVANT**
- 2 PATRIMONI VALENCIÀ: **UNA LAPIDA PER A AUSIAS MARCH EN VALENCIA CIUTAT**
- 3 JOCS TRADICIONALS (LXVII): **SAMBORI (II)**
- 4 LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- 5 RESENYA BIBLIOGRAFICA: **LLIBRETS EXTRAORDINARIS. ANTOLOGIA DELS PREMIS EXTRAORDINARIS 'BERNAT I BALDOVÍ' DEL CONCURS DE LO RAT PENAT (1955-2020). VOLUM I: TRANSCRIPCIÓ**
- 6 PATRIMONI VALENCIÀ: **UNA LAPIDA (Continuació)**
- 7 FENT MEMORIA: **40 ANIVERSARI DE L'ACTE D'ADHESIÓ A LES NORMES D'EL PUIG**
- 8 RONDALLA: **¿SABEN DE QUÉ VAIG A PARLAR-LOS?**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva,

l'encarregat de la redacció final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seu preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisio, entre nosaltres.

AVIS

Sabiduria popular.
"En esta vida tot es menjar, dormir i fer photocopies del *Rogle* per a repartir entre amics i coneguts".

Una lapida per a Ausias March en Valencia ciutat

El 3 de març el valencianisme celebra el **Dia de la Llengua i Cultura Valencianes**. La data es trià per correspondre a l'obit del gran poeta **Ausias March**, el qual fallí el 3 de març de 1459. Els actes commemoratius d'així dia ve organitzant-los cada any la **Real Acadèmia de Cultura Valenciana**, en una participació especial de la seua **Secció de Llengua i Lliteratura**; però tambe programen actes unes altres entitats, com ara el **Grup d'Accio Valencianista**, que celebra, des de fa onze anys, este recordatori en el certamen poetic "Parlant en Ausias March"; poemes que, precedits d'un parlament, es reciten davant la llosa sepulcral del poeta en la **Seu** valentina.

El senyor de **Beniarjo**, el mes important dels poetes valencians migevals, que "deixant a part l'estil dels trobadors" compongué els seus cants en llengua valenciana, modernificant el llenguage poetic i contribuint a fixar l'idioma valencià, goja de varies referencies que recorden la seua persona i obra en la **ciutat de Valencia**. Te dedicada una de les seues grans avingudes (acord municipal d'abril de 1963), la que es venia denominant **Nou Accés a Alacant** –popularment coneuguda com l'eixida a la **pista de Silla**–; en esta via s'instalà en abril de 1998 un monument en una escultura en bronze de **Nassio Bayarri**. Una altra escultura, esta de **Andreu Alfaro**, realisada en acer, es troba en els **Jardins del Real** des de 1984.

Els valencians sempre han fet honor al poeta i a la seua obra, editada i reeditada en moltes ocasions i traduïda als mes diversos idiomes. A finals del s. XIX i principis del XX, despuix d'un periodo despersonalitzador i de certa letàrgia, vingueren moments d'esclat valencianiste, de recuperar memòria, de voler posar en valor lo genuïnament valencià. En est ambient, un nodrit grup d'associacions valencianistes solicitaven en 1916 al **Ajuntament de Valencia** la colocació d'una lapida per a perpetuar la memòria del poeta. Nos volem referir especialment ad esta iniciativa. Aquells valencianistes es dirigien al llavors alcalde, **Fidel Gurrea Olmos**, en els següents termens:

"Los abajo firmados, en nombre y representación de las Sociedades Valencianistas de ésta Ciudad, –amantes como nadie de sus glorias y venerables tradiciones– a la Corporación municipal que V. E. tan dignamente preside Proponen: Que para vindicar el injusto olvido en que se tiene la figura excelsa de nuestro gran poeta Ausias March, gloria de la literatura nacional, precursor de la gran obra del Renacimiento, cantor inmortal de nuestra lengua, justamente admirado por propios y extraños y que logró poner con su divina inspiración y patriotismo a gran altura el nombre de Valencia que tan postergada tiene su memoria, acuerde el Excelentísimo Ayuntamiento de su digna presidencia incluir entre los próximos festejos que se organizan para éste mes, la colocación de una lápida que perpetue el recuerdo en el sitio donde descansa el más gran poeta de la Edad Media, reparando así la injusticia de que ni siquiera un misero y sencillo epitafio dé hoy a conocer en su Patria el lugar en que reposan sus restos, mientras en otras Regiones, como Cataluña, sin ser su cuña supieron erigirle monumentos que glorificasen su nombre e inmortalizasen su obra."

Firmaven la petició: per la Joventut Valencianista, Eduardo Martínez Sabater; per Lo Rat Penat, Joan Pérez Lucia; per l'Acadèmia Valencianista del Centre Escolar i Mercantil, Josep Mª Jiménez Fayos; per Pro-poesia Valenciana, Francesc Caballero; per "Pensat i fet", Josep Mª Esteve; per Joventut Nacionalista Republicana, Rafael Trullenque; per "El Cuento del

Dumenge", Vicent Miquel Carceller; pel Circul de Belles Arts, Rafael Sanchis i pel Centre Valencianista Instructiu de la Verge del Pilar, Manuel Cuitavi.

La **Comissió de Monuments, Archius i Museus** de l'ajuntament valenti, en sessió de 10 de juny de 1916, informava que resultava dificultós posar una lapida en la tomba del poeta, que, segons informe dels historiadors, es trobava en la primera capella, a l'esquerra, entrant per la **porta de l'Almoyna**

de la Seu –fet que modernament alguns investigadors cuestionen. Per a salvar esta circumstància recomanava l'instalació d'una lapida artística en la frontera de l'immoble corresponent als números 5 i 7 del **carrer dels Cabillers**, a on la tradició dia que havi estat la casa dels March. Esta senya tambe ha segut desmentida i, encara que no molt llunt, la vivenda es trobaria en el **carrer Avellanes** (Villalmanzo, 2000).

El croniste, **Lluís Cebrián**, presentava un informe el 13 d'abril de 1918 en el que raonava que la llegenda s'havia d'ajustar al tamany de la lapida, que ell sugeria havia de ser de 1,43 m d'altura per 84 cm d'amplaria, despuix d'haver fet un análisis i estudi de la frontera de la casa per tal de que s'acopla de la millor manera.

Hem de recorrer a la prensa per a saber mes de la resolució a la demanda feta per les associacions valencianistes i sobre l'instalació de la lapida. Els diaris de la capital informaven, els dies 31 de maig i 1 de juny de 1918 de la seua inauguració en el carrer Cabillers i de l'acte que s'organisà en dit motiu, acte que anà aparellat a l'homenatge i descobriment d'una altra lapida destinada a perpetuar la memòria d'un altre ilustre personatge, el canonge, archiver i historiador **Roc Chabás i Llorens**.

D'entre totes les informacions, transcrivim la que duya **Las Provincias** (1-6-1918, p. 1), que, baix l'epigraf "Obra valencianista. Homenaje al historiador Roque Chabás y al poeta Ausias March", dia:

"Patrocinados por el Ayuntamiento, se celebraron ayer, muy solemnemente, los actos de descubrir las lápidas dedicadas al ilustre historiador Roque Chabás y al inspiradísimo poeta Ausias March". Una nodrida comitiva parti de l'Ajuntament dirigint-se primer a la **plaça dels Crespins** a on s'inaugurà la lapida dedicada a honrar la memòria de l'historiador Chabás.

"Puesta en marcha nuevamente la comitiva, se dirigió á la calle de Cabilleros, deteniéndose frente á la casa número 7. No se conserva el edificio en que murió el preclaro poeta Ausias March, pero los biógrafos que nos trazaron la vida del nobilísimo cantor, acotáronnos el punto donde se hallaba dicha casa que fué la que corresponde hoy á la que lleva el número citado. Adosada á ella había construídose una tribuna.

Fué Ausias March de nobilísima estirpe, figurando en el brillantísimo reinado de Alfonso V, el más esplendoroso para el reino de Valencia, cuando gozaba éste del privilegio de sus fueros y se desenvolvía en plena autonomía, tiempos aquellos tantas veces añorados por nuestros poetas, en los que el pueblo valenciano adquirió su fisonomía propia y podía vanagloriarse de un vigor y un florecimiento, que ya no superó en tiempos después. Como antorcha luminosa de aquel periodo gloriosísimo, aparece en Valencia un poeta-cumbre, como ahora se dice, el autor de los "Cánticos de amor", obra que le valió que se le considerase como el mejor poeta de su tiempo..."

Continúa en la pagina 3.

LAPIDA DEDICADA A AUSIAS MARCH EN EL CARRER CABILLERS

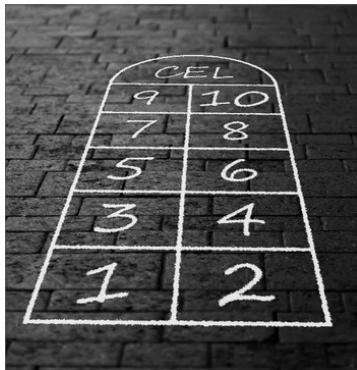

LA LAPIDA EN LA FRONTE RA DE L'IMMOBLE

Sambori (II)

Variant I. El dibuix consistix en un rectangle de dos bandes parells, dividides en cinc quadros cada una, que se numeren alternativament del 1 al 10 i, al final, un semicircul que es el cel.

Consistix en anar passant —com s'ha dit, botant a la pata coixa i colpejant la tella en el peu— d'un quadro a un altre seguint l'orde numeric fins arribar al 10 i en l'última tirada entrar en el cel. Se pert la tanda si la tella, després del colp, se queda chafant una ralla, l'impuls es queda curt i no arriba al quadro següent o bé es massa fort i se'n passa del quadro al que devia anar destinada. Tambe se pert si el jugador posa els dos peus en terra, si la tella se n'ix fora del sambori o si el jugador chafa ralla.

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Castelló Mollar, Josep

Llibrets extraordinaris. Antologia dels premis extraordinaris 'Bernat i Baldoví' del concurs de Lo Rat Penat (1955-2020). Volum I: Transcripció L'Oronella - Foment de les Lletres Valencianes. (654 pagines)

L'obra que presentem ha segut coordinada per l'entitat d'estudis fallers **Casal Bernat i Baldoví**, i té com a base original el treball de **Josep Castelló Mollar** titulat *Homenage a Josep Bernat i Baldoví (1955-2004)*. 50 llibrets extraordinaris. Una recopilació de les cinquanta explicacions de la falla que, entre 1955 i 2004, foren mereixedores del **Premi Extraordinari Bernat i Baldoví** del més que centenari concurs de llibrets de falla de **Lo Rat Penat**.

Este treball de Josep Castelló fon mereixedor del **Premi Jaume Roig d'Investigació** otorgat per la **Real Acadèmia de Cultura Valenciana** en 2004, però permaneixia encara inèdit. No obstant, tenint en conte els anys transcorreguts des de la seu confecció, en esta edició s'ha arreplegat no a soles la transcripció dels 50 primers llibrets de l'estudi original, sino també la dels que han segut guanyadors del Premi Extraordinari Bernat i Baldoví entre 2005 i 2020.

Aixina, l'obra arreplega un total de 66 explicacions de falla que han resultat guanyadores del màxim guardó del concurs de llibrets des de 1955, any en que el primer premi del concurs de Lo Rat Penat escomençà a denominar-se "Premi Extraordinari Bernat i Baldoví". Ad estes s'afig, com a guardó "extraordinari d'extraordinaris", la composició que guanyà el primer premi extraordinari "**Centenari dels Jocs Florals**" de Lo Rat Penat en 1983.

Este primer volum conté les transcripcions exactes (respectant lliteralment l'ortografia) i completes dels poemes guanyadors, els quals són obra de **catorze autors** diferents: Jaume Ferrer Vercher, Jesús Álvarez Aparicio, Anfós Ramon i Garcia, Josep Bea Izquierdo, Francesc Almela i Vives, Emili Panach i Ramos "Milo", Ernest Peris-Celda Puchades, Pere Delmonte i Hurtado, Emili Camps i Gallego, Joan Antoni Alapont i Pérez, Donís Martin i Albizua, Ampar Cabrera i Sanfeliç, Sito Sanchis, i Joan Josep Serra i Martí.

El **segon volum**, de pròxima aparició, arreplegarà els materials d'estudi (biografies dels autors guanyadors, temàtica i métrica de les obres, evolució del model llingüístic, estadístiques de comissions i poetes guanyadors...), que complementen el treball de recopilació d'este primer volum.

El llibre, en enquadernació d'alta calitat i 654 pàgines, inclou també les reproduccions a tot color de les portades de cada un dels llibrets, aixina com un quadro resum en el que, any a any, s'especifica la falla guanyadora, el seu lema, el poeta autor del llibret i l'artiste faller.

Esta és una obra imprescindible per a tot amant de les falles i, en particular, de la poesia festiva, en tant que manifestació cultural de primer orde mencionada expressament en l'expedient de la **UNESCO** que declarà a les falles **Patrimoni Immaterial de l'Humanitat**. Una tradició lliterària ininterrompuda que té les seues raïls en el segle XV: el Sígle d'Or de la llengua valenciana.

Òscar Rueda i Pitarque

**ACTIVITATS CULTURALS
MARÇ DE 2021**

Degut a les mides preses per l'emergència sanitaria, continuem escassos d'activitats.

3 Mar (dimecres) Telemàticament

XI CERTAMEN POETIC. Llectura del poema guanyador i uns altres presents als certamen poetic "Parlant en Ausias March".

+Info: **GAV** (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
www.gav-valencianistes.com

PATRIMONI VALENCIÀ**Una lapida per a Ausias March en Valencia ciutat**

Ve de la pagina 2.

Descubierta la lápida á los acordes de los timbales de la ciudad, los señores Martínez Sabater y Thou, en valenciano, y con gran elocuencia, trazaron la figura del poeta y rindieron un entusiasta tributo á la lengua regional, entre atronadores aplausos de la multitud. El señor Bort, en nombre del alcalde, se congratuló también de aquel homenaje, ofreciendo el apoyo de la Corporación municipal para la publicación de las obras de Ausias March, y haciendo votos por el engrandecimiento de Valencia, para mayor gloria de España. Fué también muy aplaudido.

Terminó este segundo acto con la interpretación del Himno de la Exposición por la Banda Municipal.

Las lápidas descubiertas ayer son muy artísticas. En la primera figura el busto del señor Chabás, y una inscripción que dice: "Al sabio historiador regional don Roque Chabás, canónigo archivero de la Catedral; el Ayuntamiento de Valencia, para honrosa memoria". En la segunda se lee: "Ací estava la casa d'Ausias March, ahón morí." [Aci estaba la casa d'Ausias March, a on morí]."

La **Correspondencia de Valencia** també publicava, el 31 de maig, informació sobre l'acte, fent menció especial als dos discursos, de **Eduard Martínez Sabater** i de **Maximilià Thous** (membres de **Joventut Valencianista**). El dia següent, 1 de juny, Martínez Sabater publicava un articul "El poeta de nuestra patria", referint-se a Ausias March. Tambe escribia en el diari **Pascual Asins** un atre titulat "El homenaje al poeta", i **Jorge de Montemayor** firmava el poema "A Aussias March".

Hem volgut dur a la memòria esta iniciativa que evidenciava la predisposició d'una societat a posar en valor icons identitaris, una manera de reivindicar la propia llengua i cultura, i en la que la prensa vindicava l'epoca en la que el regne de Valencia fruia dels seus furs i de plena autonomia, i podia vanagloriar-se del seu vigor i floriment.

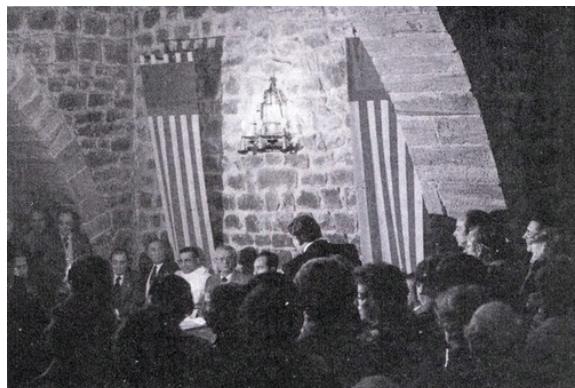
Juli Moreno Moreno

40 Aniversari de l'Acte d'Adhesio a les Normes d'El Puig (1981-2021)

Mes de 15 entitats, prop de 1000 personnes, d'elles un gran numero d'intelectuals, escritors, professors..., donaren soport al document d'adhesio.

Les Normes d'El Puig son un codic que nos permet escriure en correccio l'autentica llengua dels valencians.

Una normativa ortografica valenciana per a la llengua valenciana.

Instantanea que arreplega un moment de l'acte celebrat en el Monasteri d'El Puig en 1981. Foto presa del reportage que li dedicà la revista *Murta* en el seu numero 33.

En la pagina web del **Rogle**, en la pestanya "Revista Rogle", poden descarregar-se el numero extra "XXX Aniversari adhesio a les Normes d'El Puig", de primavera d'estiu de 2011, que publicarem en motiu de dita commemoracio.

RONDALLA

J.P.B.

¿Saben de qué vaig a parlar-los?

Havent un dia de pronunciar un discurs en presencia d'un auditori numeros i **selecte** el professor Nasrudi, abans d'entrar en matèria, preguntà als seus **oyents** si sabien de qué els anava a parlar. Ells li respondueren senzillament que no.

—Puix be, yo tampoc —digue Nasrudi escapant-se a tota pressa.

Al cap d'un cert temps, trobant-se de nou davant de la mateixa concurrencia, començà Nasrudi en el mateix **exordi**.

—¿Saben de qué vaig a parlar-los?

—Sí ho sabem —contestà l'auditori esperant obligar-lo a prendre la paraula per la diferència de la resposta.

Pero el professor, sense mes ni mes, els diu:

—Donat que ho saben, no tinc necessitat de repetir-los-ho —i, acte seguit, se n'ana.

La mateixa escena se repetí el dia següent per tercera i ultima volta i, feta per Nasrudi,

di la consabuda pregunta, u dels concurrents, que havia tingut temps de reflexionar, respongué:

—Alguns ho saben i uns altres ho ig-

noren.

Per un moment, Nasrudi no sabe qué replicar i se considerà perdut. Pero al cap de curt temps l'intrepit orador trobà en qué eixir del seu **apurament**:

—En tal cas, els que ho saben poden prendre's la molestia de **referir-ho** als que ho ignoren i d'esta forma tots quedaran satisfets.

I se retirà majestuosament, i mes orgullos i no menys admirat que **Cicerò** en acabant d'una de les seues **arenques**.

Traducció i adaptació a la llengua valenciana d'un conte sufi tret de es.wikisource.org

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)

Apurament/ conflicte/ compromís/ dificultat: Situació compromesa que no se sap com resoldre, o en la que no se sap com reaccionar.

Arenga/ alocució/ sofllama/ sermó/ predica: Discurs, generalment solemne, que intenta exaltar els anims.

Cicerò: Politic i filosof romà, famós per

la seua oratoria.

Exordi/ introducció/ preambul/ prole/ proemí/ prefaci: Part introductòria d'una obra lliteraria, especialment la primera part d'un discurs d'oratoria que te la finalitat de captar l'atenció dels assistents.

Oyent/ espectador/ assistent/ concurrent: Persona que assistix a una con-

ferència.

Referir/ relatar/ contar/ narrar/ expondre/ explicar: Donar a coneixer uns fets o successos.

Selecte/ distingut/ exquisit: Triat o elegit d'entre un conjunt per ser considerat millor o superior.

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**
Twitter: @rogleconstanti

Tots els exemplars editats fins ara estan en:
www.rogleconstantilllombart.com
www.pjvalencianista.org

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de colobarar en nosaltres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, tambe te quedariem molt agrair. El nostre numero de conte, en **Caixa Popular**, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721